

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverieništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna štev. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Idejna borba.

Tudi v idejni načelni borbi igrajo pedsodki svojo vlogo.

V naših vrstah je zavladala vznemirjenost, ker smo prešli od »ljubega miru« in patriarhalčne domačnosti, ki je vladala v našem stanu, v razburljiv vrtinec idejne in načelne debate, predvsem glede smeri naše stanovske politike. Nekateri imajo celo strah pred razdorom v naših vrstah in uničenjem organizacije; druge strašijo osebe, ki so se pričete oglašati, »destruktivni elementi«, ki nam ne dajo pravih garancij za bodočnost naše organizacije, ki še niso ničesar pozitivnega pokazali s svojim delovanjem v preteklosti, in ki niso niti razvili svojega programa, kaj hočejo. Nekateri straši način, kako se je postopalo in druge zopet strankarska zavest, proti kateri naj bi bil baše naperjen ves pokret.

Če pa pogledamo vse te pedsodke pobližje, se razblinijo popolnoma in v notranosti mora odobravati vsakdo pravo pot, ki se jo je zavzelo, le priznati je neče iz enega ali drugega gornjih pedsodkov in raje čaka...

Patriarhalčna domačnost in popuščanje zaradi »ljubega miru« nas je v zadnjem času pogrezalo kot stan vedno bolj in bolj v letargijo. Dober opazovalec je videl, da je bolj in bolj padala naša odprna sila med članstvom in rasta apatičnost, ni bilo več odpornosti in se ni nihče več oglašal najsi se nas je še tako pritiskalo k tlom in se je gazilo naša prava. Vse rešitve in dela na isti je učitelstvo pričakovalo od vodilnih organizacijskih oseb, ki pa tudi brez zadostne rezerve v ozadju niso mogle vzdržati boja—in od strank.

Zato je bila in je patriarhalčna domačnost in popuščanje radi »ljubega miru« nezdravo in kvarno, kadar gre za načelna organizacijska ali gospodarska vprašanja in se mora ta popustljivost, ki je v kvar stvari sami, umakniti zdravi načelni debati in zdravi kritiki. Le to bo utrijevalo našo notranost in krejlo poedince z zdravimi nazori, zdravo orientacijo, jim dajalo zdravo odprno silo in bo utrijevalo zdrave razmere.

Z idejno načelno borbo pa bo tudi rastla stanovska zavest, ki je tako potrebna okrepitve v našem stanu. Ni to razdor, ni to ubijanje organizacije, to je življenje in notranja okrepitev naše organizacije in našega stanu, ki bo s tem pridobil notranjo silo in moč. Zato se idejne borbe ne smemo bati.

Idejna borba je le znak naše zrelosti. Z idejno načelno borbo bomo le izbistrili orientacijo članstva ter s tem krejili stanovsko zavest na podlagi katere bo naša organizacija dobivala svojo notranjo silo in borbeno moč, da ne bo le na zmagi s številom močna, temveč bo tudi v notranosti močna.

Neupravičen je tudi strah pred poedinci, ki se oglašajo in na podlagi česar skušajo nekateri iz osebne naspotstva kovati načelni kapital.

Tem vsem povemo, da bo bodočnost v večji meri tehtala načela, ideje, argumente in delo, ne pa osebe in je že skrajni čas, da pridemo tudi mi enkrat do tega. Vsi, ki prihajajo v ospredje se zavedajo, da prevzamejo s tem odgovornost pred članstvom, da bo njih naloga v bodočnosti pozitivno delo za katero bodo morali polagati račun vsemu članstvu. Dasi je debata o Deklaraciji šele na sredi pota, se morajo ravnati zavedati, da bodo besede morale čimprej dobiti izraz dela, ter da je napačno za nje že tudi čas za delo v duhu Deklaracije. V tem pogledu posebej apostrofiramo tozadevne članke tov. Ribičiča in Medveščka, katerim bodo morali slediti s kljci k delu tudi drugi. Pred pozitivnim delom in s pozitivnim delom bodo morali nadati tudi ti pedsodki do oseb. In tudi disciplina ne bo več pedsodek, kajti naloga bodoče organizacijske sile bo, da bo tudi nalagala odgo-

vornost za vsa dejanja, ki jih bodo kdorkoli napravljali na lastno pest, njih samim in se bodo javno čistili taki polavi.

Ne moremo se strinjati tudi z onimi, ki operirajo z osebnimi in strankarskimi argumenti ter z njimi »hauzirajo« med učitelstvom na deželi ter se hočejo na ta način izogniti načelni debati ter iz načelnega vprašanja napraviti osebno vprašanje.

Oni rušijo stanovsko edinstvo, oni zoje osebno mržnjo, oni netijo strankarsko mržnjo in jo prenašajo v organizacijo, ker koreninijo popolnoma idejno v predvojni dobi ter menijo, da morajo zaradi strankarskih ozirrov rušiti v vsen pogledih tudi stanovsko edinstvo. Ne pristaši deklaracijske smeri, ti drugi so rušilci stanovskega edinstva, ti rušijo edinstvo organizacije, zastrmljajo ozračje in preprečujejo izmirjenje duhov, ker streljajo izza plota na one, ki stoje s polnim imenom v ospredju novega pokreta.

Tudi s pisarjenjem po deželi, da je vse naperjeno proti osebi, ne bodo dolgo operirali in se ne izognili načelne debate. To je slabost, če se hoče idejno borbo prenesti na osebno torišče, če se hoče stare metode in zastarele ideje rešiti iz z avtoriteto osebe. Pri idejni in načelni borbi morajo v korist stvari stopiti osebne stvari v ozadje, ker tudi uspehi, doseženi s takimi sredstvi ne morejo biti trajni in bo idejna borba slavila tem širšo zmago, ko pride dan spoznanja. In tega ne more ustaviti danes nihče več. Pride tudi čas, ko bomo ovrgli te osebne spletke.

Tudi glede načina, kako se je postopalo, si upamo dokazati in bomo dokazali, da se je postopalo pravilno, ker to ni težko dokazati z ozirom na dejstvo, da se je postopalo v vsej praksi dosedaj tako in da se je ravnano v tem slučaju izrabilo poslovniki proti dosedajni praksi.

Niti krilatica, da širimo neke vrste »stanovstvo« nas ne uplašijo. Brez zdravega našega stanu ni zdrave šole in brez te ne zdravega naroda in ne zdrave države. S tem je povedano vse.

Ni naperjeno ne proti osebi in ne proti stranki, kar stremi za izboljšanjem načel in načelne smeri.

Moderna demokracija mora stremeti za tem, da bo dobivala vzpodbudo za strokovne probleme in vprašanja od stanovskih in strokovnih organizacij. Zato moramo te organizacije postaviti na zdrava tla. Če pa čutijo stranke to kot kak aifront do njih, je to le znak nezdravega razmerja, ki je vladalo. V interese stvari morajo stranke pristati na neodvisnost strokovnih organizacij, če nečejo, da bo trpela in odrvenevala stvar sama v dogmatizmu. Tako razmerje bo le v korist strankam in narodu, kateremu imajo služiti.

Nerodnosti in fanatizmu nekaterih oseb imamo pripisati, če se je hotelo prikriti bistro in se izogniti načelni in idejni debati tudi s tem sredstvom ter spraviti vse na strankarsko in osebno polje. S fanatikami se pa ne bomo prerekali.

Naše delo je čisto, naše delo je načelno, ni naperjeno ne proti osebam in ne proti strankam, pač pa proti načelom, ki so kvarna našemu stanu in naši organizaciji in postajajo s tem kvarna tudi za šolstvo in s tem za narod in državo.

Zdravo bi bilo le, da bi se v tej idejni borbi oglašili vsi oni, ki sedaj le po gostilnah in s privatnimi pismi, z osebnimi in strankarskimi argumenti nastopajo proti deklaracijski smeri. Naj navedejo stvarne in načelne argumente, naj pobijajo načela z nasprotnimi za stanovsko stvar boli koristnimi načeli in naj se z nenačelnimi argumenti ne izogibljajo načelne debate.

Idejna borba, ki smo jo dosedaj mi še vedno vzdržali na strogo načelni višini, bo le ukrepila notranost naše organizacije in že danes je vedno bolj videti zdravo jedro te idejne debate v tem, da raste z njo stanovska zavest posebno

med mlajšim učitelstvom ter dobiva pedsodsko učitelstvo zavest, da prehaja idejno vodstvo pa tudi odgovornost za smer in delovanje organizacije v njegove roke.

S tem pa naša organizacija ne bo izgubila — temveč pridobila

Ivan Dimnik.

Za jasnost nove idejne smeri naše organizacije.

Svobodneje smo pričeli dihati. Verujem, da je dosedanja tesna strankarsko orientirana smer v naši stanovski organizaciji za vselej pokopana, da je politična zrelost in treznost vsaj delno zmagala nad politično slepoto in kratkovidnostjo.

Smešenje deklaracije, argument njenih nasprotnikov, je orožje, ki kaj kmalu otopi. Tudi se varajo oni, ki mislijo, da je zmaga nove smeri odvisna od usode Deklaracije. Črkarska pravda ne bo odločevala. Pot nazaj bi pomenila pot v prejšnje stoletje, v katerem koreninijo z vsem svojim duhovnim in idejnim življenjem zagovorniki stare smeri, nazaj v dobo Cankarjevih hlapcev.

Se bo minil kak decenij preden bodo tudi najkonzervativnejši med nami spoznali to, kar je za človeka, ki ne živi samo od tradicij, samo posebi umevno, nič pa ne bodo ti spreminjali na dejstvu, da zmaga idealizem onih naših vrlih tovarišev, ki imajo pred sabo zvišen cilj: edinstvo organizacije na taki osnovi, da bodo v njej izginila vsa nenačelna nasprotstva, da ne bo v njej več nobenega prikrita nezadovoljstva in nobenih članov prve in druge vrste.

Bodimo si na jasnem, da je naša dosedanja organizacija bila sicer na zunaj enotna, velika, a v notranosti je nosila že dolgo v sebi kal razkroja. K sreči nismo zamudili ozdravljenja in pota k temu, in radi tega moramo propagatorjem nove smeri samo čestitati, da so učitelstvu za nedogleden čas zagotovili tisto za kar nas n. pr. tovariši iz Avstrije zavidajo. V Avstriji je učitelstvo razblinjeno na tri frakcije, čas gradnje enotne močne organizacije, ki bi združila celotno učitelstvo, je tam zamujen. Res bojna organizacija, kar mora biti strokovna organizacija brezdvomno, pa more biti samo na podlagi nove smeri.

Vsi tisti, ki nismo bili istega političnega mišljenja, kakor bivše vodstvo našega poverjenstva, smo se čutili kot člani druge vrste, prav tako kakor ogromen del naših državljanov v državni organizaciji.

Vsak značajan človek čuti duhovno nasilje, ako organizacija, katere član je, zasleduje poleg skupnih tudi načelno nasprotno mu cilje. Mnogo, mnogo nas je bilo, zlasti na Štajerskem, ki smo vstrajali v organizaciji, ali vstopili v njo le zato, ker so okrajna društva pravilneje pojmovala naloge stanovske organizacije, kot bivše vodstvo samo, in ker smo vedeli, da mora celokupno učitelstvo priti potom evolucije na ono stopnjo, ki mu gre. Naša organizacija z novim organizacijskim temeljem, nam je najboljšje jamstvo za pohod naše bodočnosti.

Slišal sem ugovor, da bo za naprej manjšina majorizirala večino. To le, ako obstoja majorizacija v tem, da postanejo vsi člani enakopravni, drugače pa je tak ugovor le duševna revščina. Kdor deklaracijo brez pedsodkov bere, ne najde v njej nobenih protislovij, ampak samo načelno enakopravnost — izvedeno do zadnjih konsekvenc. Bilo je potrebno, da enkrat za vselej preneha slepomišljenje z načeli, to je bilo potrebno že radi onih, ki so besedičili o stanovski solidarnosti, v praksi pa nas po sili hoteli vedno ločiti po političnem in svetovnem naziranju. Baš ti danes odklanjajo z ošabno gesto deklaracijo, ker jim je resnica neljuba. Boje se nadaljnega razvoja, ki bo enkrat za vselej preprečil lestvico osebnih ambicij na hrbtih učiteljstva.

Deklaracija je dokument najresnejših stremljenj po razčiščenju smeri naše stanovske politike. Ugovarjajte posameznostim, smatrajte jo v tem ali onem pogledu za nepopolno — saj ravno ona

zanikuje dogmo — pozdravljam, če smo postali kritičnejši, kot smo bili doslej, saj to ravno zahteva Deklaracija sama... ampak smešiti jo, v celoti jo odklanjati, to more le površnež, odrekat ji resnost in tehtnost le oni, ki je ni razumel.

Največ spotikanja je menda radi tega, ker Deklaracija baje v idejnem oziru preveč otesnjuje delokrog organizacije. Do tega zaključka lahko prihajajo oni, ki vse šolske, stanovske, kulturne probleme gledajo samo skozi tesna očala politične stranke in druge plati problemov, enako važne ali še važnejše, omalovažujejo. Tem velja: Počakajte, potem sodite! In isto je z očitkom, da se Deklaracija izrecno ne postavlja na stališče državne šole in državnega edinstva. Umevna mi je bojazen onih, ki imajo svoje bridke izkušnje iz prejšnje dobe, a njih pomislek je neosnovan. Državna šola je v ustavi utemeljena in napram tej velja za organizacijo državnih uradnikov: noli me tangere!

Smešna domišljavost bi bila, ako bi mislili, da je obstoj ali neobstoj državne šole, torej sedanje ustave, odvisen od stališča naše organizacije. Boj za politično usodo šole se bje na drugem pozorišču, na katerem se učitelj lahko z vsemi svojimi silami udejstvuje. Moč organizacije je v idejni propagandi za moderno, demokratično, narodnim potrebam prilagojeno šolo, za enotno šolo, ne v smislu unifikacije šolstva, ampak v smislu organske izgradnje vsega šolstva v socialnem duhu in po modernih peshil slabši od prejšnjega. Nihče se ni dagoških načelih. Naša naloga v organizaciji je, da z vsem proučujemo najvažnejši naš problem: kako šolo približati narodu in jo postaviti v središče vsega njenega duhovnega življenja in stremljenja.

Oni, ki nas strašijo z usodo učitelja iz konkordatske dobe in vprašujejo, kakšen bo šolski zakon, ako se organizacija ne bo zavzemala za napredna načela v šolstvu, so ali najvneži ali navadni demagogi. Iz razlogov, ki leže na dlani, nas naše vodstvo ni nikoli opozorilo na absoluten neuspeh vseh prizadevanj, zboljšati vladni projekt osnovnošolskega zakona tudi le v eni pomembnejši točki. Kakor v zasmeh so nam dajali zakonske načrte v pretres, vsak nov načrt pa je bil slabši od prejšnjega. Nihče se ni zmenil za naše predloge. Morda se v nobenem društvu ni projekt šolskega zakona tako temeljito obravnaval kot v našem in nas stališče Deklaracije ni nič oviralo. Naravnost smešno se nam zdi misliti, da bi par spornih točk ogrozilo edinstvo organizacije, ko ima vsak od nas kot organiziran pristaš v svoji stranki več ko dovolj prilike, da tudi v tem pogledu uveljavi svoje stališče. Vsem onim, ki čutijo borbenost organizacije po deklaraciji tako silno ogroženo, bi resno priporočal, da se malo poglobijo v šolska zakonodajna vprašanja. Spoznal bi, da je najtežji problem šolske zakonodaje uveljavljenje demokratičnih načel v njej.

Nek anonimni dopisnik je v svojem političnem listu označil Deklaracijo kot socialistično. Hotel je menda s tem reči, da izhaja iz društva, v katerem prevladuje socialističen vpliv. Do takih sodb prihajajo tesni duhovi, ker si ne morejo predstavljati, da bi bil kdo na primer odločen demokrat in vendar pristaš stanovskega edinstva. Z obžalovanjem konstatiiram, da sva v društvu samo dva socialna demokrata. Največ pristašev ima ona stranka, katere glasilo Deklaracija smeši. Naši simpatizerji in pristaši pa niti iz daleka ne morejo sprejeti Deklaracijo za socialistično, ker je še zelo oddaljena od socialističnega cilja. Podpiramo jo pa zato, ker vidimo v njej

vendar velikanski napredek za stanovsko edinstvo in močno organizacijo učiteljsstva, kar je eno naših glavnih načel. Predsednik Meziškega društva je bil vedno demokrat in duhovni vodja demokratskega učiteljsstva, bil je izvoljen na istem zborovanju za predsednika, na katerem je bila Deklaracija soglasno sprejeta. Duhovnega očeta Deklaracije pa lahko nazivljamo kot čistokrvnega nacionalnega idealista. Deklaracija ne zahteva od nikogar večjega zatajevanja kot od socialistov, a brez tega na eni kot na drugi strani ni možna skupna baza za stanovsko edinstvo. Kjer pa je količnik politične zrelosti in duhovne vzgoje, tam je to edinstvo možno tudi pri članstvu najrazličnejšega mišljenja.

V našem društvu in v marsikaterem drugem se ne spremeni s sprejetjem deklaracije in zmago nove smeri prav nič. Razliko čutimo le v vodstvu. Kot enakopraven član lahko danes vsakdo zastopa in zagovarja svoje stališče v stanovskem glasilu, kar prej ni bilo mogoče, ko so celo društveni sklepi romali v koš, ne da bi jih na kompetentnem mestu obravnavali in dali nanj vsaj negativen odgovor. Ako zato nova smer prinaša več svobode, jo drugemu, ki je bil te svobode na naš račun v dvojni meri že prej deležen, ne krati. Odločno bi moral protestirati proti temu, ako bi se zopet uvajala kakšna dvojna mera in ne bi prišel vsak do besede za stvarno zastopanje svojega stališča. Želim naravnost, da se nasprotniki Deklaracije oglašajo v našem stanovskem listu in tam povedo svoje protargumente. To bi bilo možno in odkrito in na ta način jim je tudi dana možnost zmage nad našimi načeli, če bodo boljši in teht-

nejši. Potrebno je tudi, da se društveni sklepi dobesedno objavljajo, ker postanejo to naravnost historični dokumenti, pravo zrcalo naše politične zrelosti ali nezrelosti v dobi, ko smo si kovali sami svojo usodo. Kot rušilce stanovskega edinstva pa moram označiti vse one, ki se ne poslužujejo stanovskega glasila in se skrivajo za tujim uredništvom, smešijo akcijo za politično nevtralizacijo stanovske organizacije in streljajo izza plota na inicijatorje pokreta.

Še nečesa naj se ob koncu dotaknem, kar se očita Deklaraciji, da namreč nikjer izrečno ne povdarja narodnega edinstva. Ali govori res goli patriotizem iz te skrbi? Zadnja točka Deklaracije zadostuje vsakomur, ki mu je za stvar in nič drugega. Prepričan sem, da bo oni, ki bo delal za zblizanje, zenačenje skupnih vezi in spoznavanje skupnih nalog vsega učiteljsstva, ki bo prožil roke stanovskim bratom na Hrvaškem in v Sloveniji, stoječim še izven organizacije in jih privabil v njeno okrilje, bolje delal v duhu narodnega edinstva, kot oni, ki deklamira o narodnem edinstvu in se trka na prsi, češ, mi smo čuvarki pravega patriotizma in narodnega edinstva, vi drugi pa ste antidržaven element.

Odkrito priznavam, da mi je to izigravanje patriotizma zoperno. Učitelj je že eo ipso dober državljani. Več pa naj stanovska organizacija ne zahteva, saj je naravnost njena dolžnost, kot je dolžnost vsake stanovske organizacije, da državljansko svobodo svojih članov štiti, ne pa da bi jo še sama omajevala. Za to že drugi skrbe. Država ne rabi našega varuštva.

Vinko Möderndorfer.

Deklaracija, „Slovenski Učitelj“ in mi vsi.

V zadnji številki »Slovenskega učitelja« glasila Slomskove zveze, obravnava urednik (F. L.) Deklaracijo in vzroke, iz katerih je nastala.

Deklaracijo članar v uvodu iskreno pozdravlja, povdarjajoč njen »lep namen«, radi katerega zasluži »uvaževanje v vseh učiteljskih vrstah«. Posebno pa podčrtava »njen namen depolitizacije, svobode mišljenja, okrepitev stanovske zavesti, neodvisnosti napram vsem političnim strankam in prelomitve tradicije«. Ko jo pa začne nato secirati v podrobnosti, pride kaj kmalu do kočljive točke, ki naj bi bila ovira za združitev vseh učiteljskih vrst, oziroma vsaj Slomskarjev, v imenu katerih govori v prvi vrsti članar. Zaključuje, da bo moral ostati vendarle »status quo ante«, in sicer posebno radi III. odstavka, ki pravi, da se »poleg UJU ne more priznati nobene druge stanovske organizacije osnovnošolskega učiteljsstva«, ter bi radi tega ne moglo pristopiti v celoti v nobeno drugo sedaj obstoječe društvo. V tej zahtevi vidi nekak centralizem, ki ga ima namen zasledovati tudi prenovljeno UJU ter ga odklanja kot »preegoističen in nedemokratski predsek«. Je pa za nekako federacijo vseh obstoječih društev v novi skupni zajednici in navaja kot konkreten primer za tako edino pravilno razmerje »Zvezo slov. učit. društev« v Italiji, pri kateri je tudi včlanjena Slomskova podružnica v Idriji. (Ta primer pa ne drži več, ker je tisto »pravilno« razmerje, ki je na bilo v resnici le pohušanje, odpravljeno že od leta 1924.)

Svoje pomisleke pa podkreplja članar tudi s slabo izkušnjo, ki jo imamo s centralizmom na drugih poljih; pomisleki, ki so na prvi pogled res tehtni in izgledajo zato upravičeni. A le na prvi pogled! Kajti če ta argument malo natančneje pogledamo, tedaj uvidimo kmalu, da je ta snlošna trditve le sofizem, ki v našem slučaju absolutno ne drži. V čem naj bi se vendar z Deklaracijo hotel prakticirati kvarni centralizem?! Da združimo ves stan v enotno in krepko organizacijo in da damo tej tvorbi tudi vse pogoje za uspešen razvoj? — Mislim, da v tem ne, ker je nač to nekaj dobrega; ravno ta cilj pa zasleduje novi pravci. Deklaracija ima pred očmi v prvi vrsti osamosvojitve stanu, a ta namen je tudi članar v začetku toplo pozdravil z že citiranim stavkom o depolitizaciji, svobodi mišljenja, okrepitev stanovske zavesti, neodvisnosti napram vsem političnim strankam in prelomitvi tradicije. To je ravno! Ali to velja za vse enako in za vsa društva in — ne pomaga! — tudi za Slomskovo zvezo. Hitro pa, ko je ta proces enkrat storjen, tedaj odpade tudi sama ob sebi vsaka opravičena potreba za obstoj drugih stanovskih društev.

Resnica je včasih brutalna, a tedaj je v tej lastnosti ravno njena največja vrлина. Depolitizacijo in osamosvojitve organizacije in stanu bomo pač dosegli le, ako bo vsakdo pustil klerikalno in liberalno (tako zvano demokratično, radikalno, svobodomiselnost, radičevsko in po-

dobno) gorjačo pred durmi in da bo pred svojim vstopom v organizacijo otreseš ves ta škodljivi orah s svojih čevljev. Naloga nove organizacije pa bo, da nudi kot nadomestek za to izrubo nekaj vrednejšega in višjega, s čimer bomo lahko vsi zadovoljni.

Ni pa to toliko naloga Deklaracije (ki o tem tudi ne govori!), ampak bolj naloga nove organizacije, njen novi življenjski program. Moje mnenje je, da bi pa morali o tem tudi že razpravljati in da ni ta nazor nikakor preuranjen, kakor se nekaterim zdi. Ako se v resnici hočemo otrestiti zla, eni in drugi — da je to zlo v nas bilo, priča ravno to novo stremljenje, ki je rodilo Deklaracijo — moramo tudi res pokazati v vsej luči pravo rešitev ter se je tudi oprijeti z vso krčevito silo.

Vsa dosedanja obravnava Deklaracije se mi zdi le bolj formalna, papirna tudi tam, kjer je za njeno udeležitev najboljša volja, da niti ne govorim o njenih nasprotnikih posebno izven stanovskih vrst, ki branijo staro le radi tega, ker jim je neslo. Priznavam, da so polnile stare organizacije gotove privlačne sile, da so jih tvorile neke ideje ali kralice, če že hočete; a nansi so bile te tvorne sile še tako slabe in kvarne, hle se vendarle Deklaracija pa je to preteklost zavrgla, njena nova gesla so negacija prejšnjih. »Prej je vladala politizacija, sedaj naj bo depolitizacija, prej naslonitev na druge, sedaj osamosvojitve!«

Prav, depolitizacija — ampak kako jo izvesti? Še bolj: osamosvojitve — ali na kakšen način? In slednjič čemu vse to? Ali res samo radi nas, ali tudi radi nečesa drugega, važnejšega? Tu je problem, ki ga ne vsebuje Deklaracija in ki se za ni doslej dotaknil še nihče.

Toda ta problem je velekakuten. Da smo danes še v borbi za obstanek Deklaracije, to je vse res: ali treba je že tudi pomisliti na jutri, ko bo Deklaracija recimo že sprejeta. Vprašanje že buta na duri: kako bomo Deklaracijo izvajali? — in na to butajoče vprašanje treba iskati in naiti odgovor. Deklaracija, to moramo imeti vedno pred očmi, je sicer lepa, toda mrtva beseda; postati mora šele meso. To pa se ne bo zgodilo že s samim njenim sprejetjem, ampak šele z njeno udeležitvijo. Da pa ne bo šla ta gladko izpod rok, je jasno, saj se že samemu sprejetju stavljalo nasproti ovire nad ovirami.

Stališče okrajnih učit. društev k Deklaraciji.

Meziško učiteljsko društvo. 16. jan. t. l.: Je odobrilo nastop svojega zastopnika na seji širjega sosveta, ki je izvoleval društvenemu predlogu uspeh in se je ponovno izreklo za v Deklaraciji zastopana načela.

Brežiško - sevniško učiteljsko društvo je odklonilo Deklaracijo s 3 glasovi. Za Deklaracijo je glasovalo 17 članov, proti 20 in 26 navzočih članov se je vzdržalo glasovanje. Nekateri so zahtevali glasovanje po listkih, čemur se pa ni ugodilo.

Radovljiško učiteljsko društvo je 17. februarja t. l. na izrednem zborovanju določilo referente za in proti Deklaraciji ter bo na prihodnem zborovanju razpravljala o Deklaraciji.

S samim sprejetjem Deklaracije nam bo bore malo pomagano, kvečjemu da bomo v kratkem za novo bridko izkušnjo bogatejši. Deklaracija ne pomeni še novega življenja, ampak je le prvi korak k pripravi za novo. To pripravo bo izvedla šele organizacija, ki bo sloneła na ogrodju Deklaracije. Formalna združitev, ki jo Deklaracija predpostavlja, nam niti zdaleka ne sme zadostovati; glavno nam mora biti vrašanje moči in ne zgolj vprašanje forme. Vprašanje moči v gospodarskih in moralnih ozirih našega stanu. A predvsem v moralnih. To moč pa nam bo dala nova organizacija, ako nam bo vliła novega duha, ki nas bo spjal vse. Dosedanja več ali manj formalna združitev v posameznih organizacijah je skrahirala ravno radi tega, ker je duh, ki jim je bil podlaga, odpovedal. Novega duha pa ni mogoče vsiliti, ker bi ne bil tak oktroa le neizvedljiv, ampak bi bil tak način izvedbe tudi te ponavljanje starih grehov, iz katerih se ravno z nelahko muko skušamo izkoptati. Pač pa bo naloga nove organizacije ta, da pripraví pot temu novemu duhu, ki naj prešine vse niene člane in ki naj bo kažipot v bodočem vršenju njihovega zvanja.

V nas se vrši važno prerojenje. Ta proces pa ni opravičen, ampak le del splošnega prerojenja, za katero se muči na vseh koncih in krajih vesoljno človeštvo. Staro življenje se bliža h koncu in kmalu bomo na pragu novega, ki je že na pohodu. Za to novo, boljše življenje pa je treba priprave in ta priprava mora biti glavna naloga organizacije, ki hoče strniti v eno tako važen in odličen stan kakor je učiteljski.

Usposobitev za življenje, ki je na obzoru; to je naloga nove organizacije, to je novi duh, ki naj izpolnitve drvo fazo njenega obstanka. Okoli te nove naloge se lahko strnemo vsi brez razlike svetovnega in političnega prepričanja, liberalci in klerikalci in vsi drugi. Vzgoja za življenje na podlagi študija družboslovja, te edine nprave zgodovine in vodnice človeštva, to bodi smoter in bistvo življenja obnovljene organizacije. To bodi novi, neusahljivi vir, h kateremu naj se zateka vsi tisoči, ki jim je bil doslej ta vir neznan in nedostopen in radi česar je tudi bilo doslej njihovo stanje in nehanje v organizaciji in izven nje tako klaverno in ubogo, brez haska in škodljivo.

B. Medvešček.

LISTEK.

JOSIP ŠTRELKELJ:

Dečji dan.

Na naših šolah so razni patriotični prazniki. So takí, katere pred vso javnostjo slovesno obhajamo in mnogim drugim, katere slavimo v razredu skoraj vsak dan, zlasti pri pouku zgodovine in lenoslovja. V razredu je domače ognjišče, kjer so zbrani otroci z učiteljem krog ognja ljubezni, govoreč o domovini, junakih in zaslužnih možeh. Mali junaki pa obljubljajo z Gregorčičem:

»Mi pa pomnik postavimo mu tak, da slednji skuša biti mu enak!«

Bil sem često priča takih obljub. Niso ustna migljala, odjekal pa je govor iz žarečih oči, rdečih lic in pomembnih kreteni drobnih teles.

Vsakdo se čuti junaka in vsakdo bi rad kaj žrtvoval za domovino, da, kosali bi se! Pa kako, ker so še majhni, pre-majhni, pa ničesar nimajo? Verujejo, da jih bode domovina potrebovala in klicala na okope, kadar bodo veliki, ali kdaj bo to? To je nedogledna večnost za nje.

Da ne bodo čakali, dokler bodo »veliki«, da že naprej dobe delež dela in zavest, da so prispevale za srečo domovine, ustanovil se je »Dečji dan«. To je dni boja za povzdigo in prosvit našega gospodarstva, ki je najvažnejši temelj sreče in zadovoljnosti v državi.

In dasi so majhni, so za ta boj, ne sicer na celi bojni črti, pač pa na kritju gozdarstva dobri vojniki in tudi junaki. Glibčni so čez mero, zdravi, kakor nikdar takega, navdušenja so polna srca in razuma imajo dovoli, naj so slišali v šoli in tudi spoznali, da jih mati domovina nad vse ljubi, kakor oni njo.

Bilo bi odveč govoriti o neposredni gospodarski koristi gozda, ki jo imajo posamezniki, dežele in država ter o posredni v klimatičnem oziru, v padavinah, zaustavljanju vharjev in hudournikov, saj je znano, da so gozdnate krajinne najbogatejše, ker gozd jim je podlaga blagostanja.

Naša država je bogata gozdov. Imamo najrazličnejše lesovje in tudi pragozd. Treba pa z gozdom umno gospodariti. Kar sekira vzame, treba nadomestiti, da bodo naši potomci imeli boljše dediščino, kako smo jo mi prejeli od prednikov. Torej vedno naprej in ne nazaj

nikov. Torej vedno naprej in ne nazaj.

To pa ni tako težko delo, da bi ga naši mladi junaki ne zmogli ali vsaj pripomogli, zato smo dobili »Dečji dan«.

Druga važna stran »Dečjega dne« je vzgojna. Navajati treba otroka, da spoštuje in ljubi naravo in nasade, ki rastejo v korist in zabavo; da neguje koristne rastline, da ljubi delo, da zaupa vase in končno da spozna, da lasten trud rodi slajši sad, nego bogastvo po tujih žuljih.

Ker je ta dan važen in ta boj svet, naj se ga dovrši najslovesnejše.

Pri nas imenujemo ta praznik »Dečji dan«, drugod mu pravijo »Praznik dreves«.

Prvi tak praznik so ustanovili leta 1896, na Španskem. Namenili so se pogozditi goličave okrog Madrida z otroškimi rokami. Na lice mesta je prišla tudi kraljica, dvoriani in vsi madridski dostojanstveniki.

Španiji je takoj sledila Italija. Da ste te dve državi ustanovili ta praznik, je naravna posledica, ker sta obe siromašni na lesu, zlasti Italija. V Italiji so pa uspehi s pogozdovanjem slabi, bodisi po otrokih, ali na državne stroške, ker masa naroda je neizobražena, zato ne zna ceniti dobrote gozda in sproti uniči-

nasade zaradi pomanjkanja kuriva ali iz zlobnosti, predno doraste ped visoko.

Rusija je sledila temu leta 1902.

V naši državi so uvedli »Dečji dan«, kakor poroča »Poljoprivredni Glasnik« leta 1902., in sicer najprej v Beogradu. Deca je pogozdovala na bližnjem Topčideru in Karaburni. Potem je sledil ta praznik po celj Srbiji z velikimi svečanostmi. Posebno slavnostno so praznovali v Kragujevcu in Negotinu. V Kragujevcu je 7. aprila 1906 spremljala mladino obloženo z motikami in drevesci vsa mestna elita in tudi vojaški polk z godbo na čelu in arhimandrit z duhovščino. Arhimandrit je imel na mestu pogozdovanja slavnostni govor in ta dan, »Dečji dan«, posvetil kot praznik. Po dovršenju slavnosti in nasadbi je občina priredila vsem otrokom skupen obed.

V Nemčiji so menda leta 1900, upejljal: sličan praznik, namreč »Praznik sadnih dreves«. Učenci preimejo iz šolskega vrta, ako pa od tu ne zadostuje, od države do eno sadno drevo, ki ga določen dan posade na lastno zemljišče. Jame morajo izkopati rano v jeseni. Učitelj tu in tam pogleda o priliki jame, tu potem izvršene nasade, in izreče svojo kritiko v razredu.

(Dalje prih.)